

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

VITTORIA COROMBONA

(The White Devil)

Toneelspel in vijf bedrijven

door

John Webster

Vertaling: Karel Hermans

Toneelfonds J. Janssens

Antwerpen - 1993

Nr. 2078

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste VIJFTIEN tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde auteursrechten aan:

S.A.B.A.M.
Aarlenstraat 75-77
1040 Brussel 4

Na aankoop van het verplicht aantal boekjes krijgt men van de uitgever een aankoopbewijs. Dit bewijs moet samen met een aanvraagkaart waarop plaats en datum(s) van opvoering werden ingevuld, minstens veertien dagen voor de opvoering(en) naar S.A.B.A.M. worden gestuurd.

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gecopieerde boekjes.

Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende auteursrechten met 100% verhoogd.

Voor Nederland wende men zich tot:

I.B.V.A "Holland"
Postbus 363
1800 AJ Alkmaar.

cop. 1993 Toneelfonds J. Janssens/Karel Hermans

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

DRAMATIS PERSONAE

MONTICELSO, een kardinaal; later paus

FRANCISCO DE MEDICI, hertog van Firenze, later vermomd als

MULINASSAR, een Moors soldaat

BRACHIANO, of PAULO GIORDANO URSINI, de hertog van Brachiano;

getrouwd met Isabella en verliefd op Vittoria

GIOVANNI, zijn zoon

LODOVICO, een Italiaans edelman, aan lager wal

ANTONELLI } vrienden van Lodovico, onderdanen van de

GASPARO } hertog van Firenze

CAMILLO, man van Vittoria

MARCELLO, broer van Vittoria, in dienst van de hertog van
Firenze

FLAMINEO, broer van Marcello en Vittoria, secretaris van
Brachiano

ISABELLA, zuster van Francisco de Medici, vrouw van Brachiano

VITTORIA COROMBONA, een Venetiaanse, eerst getrouwd met Camil
lo later met Brachiano

CORNELIA, moeder van Vittoria, Marcello en Flamineo

ZANCHE, dienstmeisje van Vittoria, kleurlinge

AMBASSADEURS

E E R S T E B E D R I J F

SCENE 1 .

Graaf Lodovico, Antonelli en Gasparo komen op.

off: Banished!

LODOVICO

Verbannen?

ANTONELLI

Ik ben wel geschrokken van het vonnis.

GASPARO

Ik ook, ja. Hoewel.

LODOVICO

Een vijand met macht is een wolf in de nacht
de goden zelf leenden hem hun schaapsvacht;
ik wil maar zeggen: je herkent hem pas als het te laat is.

GASPARO

De vijand waarover jij het hebt
is wel van koninklijken bloede.

ANTONELLI

Precies ja, koninklijken bloede.
En ik heb zo het gevoel dat.

GASPARO

Ja, waarschijnlijk is het inderdaad beter.

LODOVICO

Ik zal de hand likken die mij slaat, reken maar.
Ik bid voor hen.

ANTONELLI

Maar je bent terecht veroordeeld,
dat moet je toch toegeven: in drie jaar tijd
heb je van het mooiste graafschap
een puinhoop gemaakt -

GASPARO

die knikken - en je volgelingen,

ANTONELLI

Een man die plots heer wordt, meester ..
Je zegt het maar, zij slikken het, alles.

LODOVICO

Dat heb ik gemerkt aan de kaviaar, ja.

GASPARO

Ze vreten zich te pletter aan jouw gulheid.

ANTONELLI

Nu blijkt dat ze er ziek van worden,
nu kotsen ze je uit.

GASPARO

Ze lachen je uit.

ANTONELLI

Ze maken grappen over je, ze zeggen dat je in een aardbeving
moet geboren zijn, om een landgoed zo te ruïneren.

LODOVICO

Jullie lijken wel twee emmers die putten uit dezelfde bron.
Nog meer?

GASPARO

Ja, en erger,
je hebt moorden gepleegd, hier in Rome,
verschrikkelijke, bloedige moorden.

LODOVICO

Nou en, ben ik onthoofd?

GASPARO

Tja, soms vindt de wet het beter om niet altijd elk ernstig
vergrijp in bloed..

LODOVICO

Ach wat. De hertog van Brachiano -

(Brachiano, Flamineo, Vittoria Corombona komen op.)

BRACHIANO

Goedenacht.

LOCOVICO

hij wordt niet verbannen. Terwijl hij toch de eer van Vittoria Corombona -

VITTORIA

Tot ziens, meer licht voor de hertog.

LODOVICO

samen met die pooier

FLAMINEO

Meneer,

LODOVICO

schaamteloos prostitueert.
Asjeblief, wees op je hoede.
(af)

SCENE 2

(Vittoria gaat af, terug in huis)

BRACHIANO

Wat moet ik doen, Flamineo?

FLAMINEO

(fluistert) de mooie Vittoria, mijn lieve zuster, wil u ontvangen, nu. Heren, laat de koets vertrekken, doof alle lichten en ga weg.

(Gasparo en Antonelli af)

BRACHIANO

Meen je dat echt?

FLAMINEO

Had u anders verwacht? Hebt u dan haar blikken niet opgemerkt, ze volgen u de hele avond al, waar u ook gaat of staat. Het is geregeld.

BRACHIANO

Dit is meer dan ik had durven dromen, meer dan ik verdien.

FLAMINEO

Wat krijgen we nu? Meer dan ik verdien?! Het is een vrouw!

Ziet u dan de lust niet achter haar masker van zedigheid?
Kom nou, man, alle wijven geilen toch op een stijve.

BRACHIANO

En haar jaloerse echtgenoot?

FLAMINEO

Ach wat, hij kan bij het gokken net zo goed zijn ballen
inzetten. Begrijpt u? Alleen maar rug, geen kont.
We verzinnen iets om hem van zijn liefvallige bedgenote te
scheiden.

'Men moet zich niet verbeelden dat in kiezen zekerheid kan
bestaan, men moet rekening houden met de wisselvalligheid der
dingen.' (Machiavelli)

BRACHIANO

O.k., daar komt hij.

(tegen Camillo/ Brachiano)

FLAMINEO

Hallo, land in zicht. Klaar om je anker te werpen?

CAMILLO

Welnee, mijn beste. Mijn route voert mij meer noordelijk, naar
een kouder klimaat: ik herinner mij zelfs niet meer wanneer ik
voor het laatst bij haar voor anker ging.

FLAMINEO

Vreemd dat je je dat niet meer herinnert.

CAMILLO

En als wij dan al bij elkaar liggen, dan gaat de wind ook
liggen.

FLAMINEO

Zeilen bijzetten, man.

CAMILLO

Denk je?

FLAMINEO

Zeker weten. Mast pal in de wind.

CAMILLO

Maar ze wil niet dat men mij, Camillo, in haar bed vindt.

FLAMINEO

Ach zo, en waarom niet als ik vragen mag?

CAMILLO

De hertog, jouw meester, vereert mij met een bezoek, dat beweert hij althans, maar ondertussen zie ik hem als een volleerd bowlingspeler de bocht nemen -

FLAMINEO

Welke bocht?

CAMILLO

die van zijn ballen,

FLAMINEO

...?!

CAMILLO

tot hij precies terechtkomt op zijn doel: mijn vrouw.

FLAMINEO

Jij wil toch niet beweren dat je hoorndrager bent. Ezels zijn toch geen hoorndragers, en aangezien je zelfs geen ezel bent, ben je zeker geen hoorndrager. Dat is zo klaar als wat. Maar ik zou toch oppassen als ik jou was.

CAMILLO

Wat moet ik dan doen?

FLAMINEO

Als je het mij zo op de man af vraagt: haar opsluiten.

CAMILLO

Heel goed.

FLAMINEO

Haar onttrekken aan het zicht van je rivalen.

CAMILLO

Uitstekend.

FLAMINEO

Leg haar aan de ketting, als een hond, aan je been.

CAMILLO

Ja.

FLAMINEO

Nee.

CAMILLO

Hoe?

FLAMINEO

Jij ontzegt je vrouw haar plezier, dat kan niet. Als je een vrouw opsluit, breekt het beest in haar los: dan scharrelt ze hier, dan scharrelt ze daar. Hoe minder je haar daarentegen in haar vrijheid belemmert, hoe gewilliger een vrouw wordt, en kuis, vooral kuis. Jij gedraagt je als een jaloerse gek. Jij zou met een duimstok je eigen horens meten, nog voor ze gezet zijn.

CAMILLO

Duimstok?

(Vittoria Corombona komt op, buiten)

FLAMINEO

Je man is, geloof ik, niet helemaal tevreden.

VITTORIA

Hoe raken we van hem af?

FLAMINEO

Laat dat maar aan mij over. Kom zus, de nacht verbergt je gloed. Een vrouw is als een hond: overdag gedraagt hij zich, maar eens middernacht voorbij voelt hij zich vrij; dan is hij op zijn best, of op zijn slechtst, 't is maar hoe je het bekijkt. Hier heer, hier.

BRACHIANO

Tijd blijf nu dood stil staan
En lig dit uur aan banden
Opdat mijn vuur, mijn liefdesgloed
Het niet snel zal verbranden.

(Zanche sleurt een matras binnen en twee kussens, begint een bed te maken. Cornelia komt aan en blijft op de achtergrond staan luisteren.)

(vervolg Brachiano:)

Vrouw, druk mijn eed nu aan uw borst
in plaats van mooie woorden;
weet dat uw nee mij in ellende stort
mij zeker zou vermoorden.

VITTORIA

Natuurlijk: wreedheid bij een vrouw
is als begrafenissen bij een dokter,
het schrikt af.

BRACHIANO

Ongelofelijk. (Kust haar)

ZANCHE

Kijk, ze kussen mekaar.

FLAMINEO

Ze zijn gelukkig.

CORNELIA

(terzijde) De schrik slaat mij om het hart!
Mijn zoon een pooier: hij stort ons allen in het verderf.
Een aardbeving laat nog resten na van ijzer, lood of steen,
maar het verderf waar de hartstocht ons in stort,
verteert het al meteen.

BRACHIANO

Wat is dit juweeltje waard?

VITTORIA

Franje. Een schamele troost -

BRACHIANO

Het wordt het mijne, nu; nee, ik ruil mijn juweel voor het
jouwe. Kom, ik wil zien of het je past.

VITTORIA

Hier, heer?

BRACHIANO

Nee lager, je moet mijn juweel lager dragen.

VITTORIA

Om de tijd te doden zal ik u de droom vertellen die ik
vannacht gedroomd heb.

BRACHIANO

Graag.

VITTORIA

Het was eigenlijk een dwaze droom:
 het leek alsof ik wandelde op het kerkhof,
 in het midden van de nacht, er was een prachtige
 taxisboom met een enorme wortel half onder de grond;
 ik zat daar onder die boom, bedroefd, en leunde
 tegen een graf, plots kwam daar de hertogin,
 uw vrouw, samen met mijn man, de één droeg een houweel,
 de ander een verroeste spade, en ze begonnen mij daar
 voor die boom uit te schelden.

BRACHIANO

Die taxisboom.

VITTORIA

Die onschuldige taxisboom.
 Ze zeiden dat ik de wortel kapot wou maken
 van die bloeiende taxisboom, en dat ik er een
 verschrompelde doornstruik voor in de plaats wilde planten.
 Zij zwoeren dat ze mij daarvoor levend zouden begraven:
 mijn man begon onmiddellijk te hakken met zijn pikhouweel
 en uw hertogin met haar spade ging tekeer als een furie,
 zand en beenderen vlogen in het rond.
 Een windstoot redde mij
 hij rukte een arm van de plant,
 en maakte ze van kant.
 Zo werd door die taxisboom
 het vers gegraven graf
 hun welverdiende loon.

BRACHIANO

Ik zal je verheffen boven de wet en het schandaal,
 ik zal je stoutste dromen in vervulling doen gaan
 en jou de plaats geven die je toekomt: mijn alles,
 dat ben jij, mijn land, vrouw, vriend, kinderen, ja,
 mijn leven.

ZANCHE

Dat is sterk.
 In een droom laat ze hem zien hoe hij zich moet ontdoen
 van haar man en van zijn eigen vrouw.

CORNELIA

(komt dichterbij)
 Wee lichtzinnigheid, voorbode van de ondergang.

FLAMINEO

Weg, weg!

CORNELIA

Wat doet u hier heer, in het holst van de nacht?
Nooit eerder werd hier 's nachts een bloem bestoven.

FLAMINEO

Weg, heks! Ga slapen.

CORNELIA

Liever zag ik deze tuin
als school waar heksen wordt geleerd
met gif te werken en alruin,
dan als begraafplaats van jouw eer.

VITTORIA

Luister naar mij, moeder.

CORNELIA

Door jou hou ik het hoofd gebogen;
kinderen zijn een vloek: hun leven lang
zijn ze d' oorzaak van verdriet, en ik ben bang
dat ook in 't graf zij ons geen rust gedogen.

FLAMINEO

Klaar?

CORNELIA

Waar denkt u, bevindt zich nu
de hertogin, die vrouw van u,
u had vast niet durven dromen
dat ze nu, zo laat nog,
in Rome aan zou komen.

FLAMINEO

Wat?

BRACHIANO

Rome?

VITTORIA

De hertogin?

CORNELIA

Ik ben bereid jou bij te staan

bij elke stap die je moet gaan,
 ik ben je moeder,
 maar als jij zo het echtelijk bed onteert,
 en de man te schande zet die jou vereert,
 dan bid ik, je moeder,
 dat jouw dood niet langer op zich laat wachten
 dan nodig om de pijn te verzachten
 om het verlies van je eer -

BRACHIANO

Dat mens is gek.

CORNELIA

Ik bezweer je: het is een Judaskus.

VITTORIA

Ik ben vervloekt.

(Vittoria af)

FLAMINEO

Heer, haal haar terug.

BRACHIANO

Nee, ik ga naar bed.
 En stuur meteen een dokter.
 Mevrouw.

(Brachiano af)

FLAMINEO

Hoe haal je het in je hersens! Heb jij soms het geld om mij vrij te kopen? Dacht je nu echt dat ik mijn hele leven de knecht wil spelen voor die hertog? Ik blijf zijn sokken niet stoppen!

CORNELIA

Wat? Van armoë tot misdaad?

FLAMINEO

Ja ja, eerlijk duurt het langst, om rijk te worden in ieder geval. Ik ben altijd hoffelijk geweest, héél hoffelijk, ik heb er nog geen kostuum aan overgehouden. En nu eindelijk de weg naar het fortuin voor mij open ligt, zou ik mij moeten schamen voor wat ik heb bereikt? Nee, zonder blozen zal ik mij bezatten aan mijn welstand.

CORNELIA

Van armoë tot misdaad.

Jouw vader was ook al geen soldaat
hij heeft mij nooit gespaard,
ik wou dat ik je nooit had gebaard.

FLAMINEO

Ik had nog liever de eerste de beste Romeinse hoer als moeder.
De natuur zorgt goed voor hoeren: ze krijgen niet vaak kinderen,
en die hebben een hoop vaders; er wordt voor ze gezorgd.

(Flamineo af)

CORNELIA

Ellendige ramspoed.
Tegenspoed.
Haastige spoed is zelden goed.

(Cornelia af)

T W E E D E B E D R I J F

SCENE 1 .

Francisco de Medici, kardinaal Monticelso, Isabella, de jonge Giovanni komen op.

FRANCISCO

Heb je je man al gezien?

ISABELLA

Nee, nog niet, Francisco.

FRANCISCO

Een vreemde vogel.

GIOVANNI

Oom, u hebt mij een paard beloofd
en een wapenrusting.

FRANCISCO

Dat is zo, mijn beste neef. Komt in orde.
Weg zuster, hij mag je nog niet zien.

ISABELLA

Ik smeeek je, wees niet te hard voor hem.
Maak het niet nog erger. Ik vergeef hem alles
wat hij mij heeft aangedaan. Zie je deze armen, mijn armen,
daarmee zal ik het gif in hem bezweren, zij volstaan
om hem te overhalen tot gehoorzaamheid in woord en daad
om hem te bewaren voor de gevaren van het kwaad.

FRANCISCO

Dat hoop ik. Dat hoop ik. Ga nu maar af.

(Isabella af. Brachiano op)

Wees welkom. Ga zitten. (tegen Monticelso) Spreekt u als
eerste. Mijn hart is te bezwaard.

MONTICELSO

Voor ik begin zou ik u willen vragen
u niet te laten meeslepen door gevoelens
die mijn vrijmoedig spreken misschien
bij u zou kunnen opwekken.
Het verwondert uw edele vrienden, dat u
die op deze wereld kwam met als het ware
in uw bekwame hand de scepter reeds, u